

Bijlage

Fragmenten uit de *Historia Domus Collegii Berchmaniani Neomagensis*

gekozen en vertaald door Vincent Hunink (v.hunink@let.ru.nl)

[uit 1929]

‘Op 7 februari is de inwijding van de kapel en het huis geschied door de Eerwaarde Pater Provinciaal H. Kitselaar. Hierbij aanwezig waren de paters adviseurs [*consultores*] van de Provincie, verscheidene rectoren en oversten van de onzen, alsmede de rector magnificus van de Katholieke Universiteit, Mgr. Dr. Hoogveld, de architect, onze buurman de heer F. Jurgens, van wie het terrein is aangekocht, en vele anderen. Tijdens een feestelijk ontbijt, waarbij allen aanzaten, hebben sommigen het woord gevoerd. Vermeldenswaard is het woord van de rector magnificus: hij sprak de hoop uit dat er altijd een hechte band van vriendschap en wetenschap zou bestaan tussen universiteit en het collegium Berchmanianum.’

(p. 4)

[uit 1939]

‘Aan het begin van de oorlog vertrekken de broeders afkomstig uit de Belgische provincie om hun militaire dienst te vervullen, maar zij komen allen terug, met uitzondering van drie man.

Vanaf 30 september verblijven in ons huis dag en nacht zo’n twintig Nederlandse soldaten van de grensbewaking van ons land.’

(p. 37-38)

[uit 1940]

‘Op 10 mei, na het uitbreken van de oorlog, hebben Duitse soldaten onze stad bezet. Diezelfde dag zijn enkele geëvacueerde gezinnen uit het dorp Malden in ons huis opgevangen. Allen zijn echter daags voor Pinksteren (11 mei) naar huis teruggekeerd.

Op 13 mei is ons bericht dat daags daarna zo’n tachtig Duitse soldaten zouden aankomen om in ons huis te gaan wonen. De daarop volgende dagen hebben wij echter vergeefs op hen gewacht.’

(p. 39)

‘Vanaf die dag [sc. 16 mei] is alles in vrede verlopen tot aan 28 mei, de dag waarop de filosofie-examens van het derde jaar begonnen. Het eerste examen was amper begonnen, of om ongeveer 9.30 verschenen

er plotseling en onverwacht Duitsers, vergezeld van politie, voor ondervraging en huiszoeking. Allen dienden zich te begeven naar de scholastieken-recreatieruimte, en daar zijn wij tot 3 uur 's middags vastgehouden. Toen werd ons vergund de maaltijd te gebruiken. Na de maaltijd dienden allen zich wederom ter beschikking te stellen van de onderzoekers. Om 4 uur zijn zij echter vertrokken, met medeneming van de Eerwaarde Pater Rector, die gevangen werd gezet tot 1 juli. Op die dag kregen wij het blijde bericht dat hij diezelfde dag zou vrijkomen. De hele tijd van zijn gevangenschap heeft hij doorgebracht op het politiebureau. Nadat wij al deze gebeurtenissen hadden doorstaan heeft zich voor ons huis geen nieuw probleem van enig belang voorgedaan op grond van de oorlogssituatie. God zij dank!

(p. 39)

'Dank zij God, die in deze oorlogstijd ons huis en allen die er wonen zo wonderbaarlijk heeft beschermd en zo zichtbaar heeft gezegend!'

(p. 40)

[uit 1941]

'De oorlogssituatie wordt elke dag ernstiger, maar bijzondere problemen blijven ons nog bespaard.'

(p. 43)

'In augustus wordt de redactie van het tijdschrift 'Studiën' door de Duitse bezettingsmacht in ons land verboden het tijdschrift nog langer uit te geven. Wel zijn in dit jaar van de pers nieuwe boekuitgaven verschenen van de paters Peeters (biologie), Gorris (kerkgeschiedenis) en Hoenen (filosofie van de anorganische natuur).'

(p. 44)

[uit 1942]

'In dit jaar rezen behoorlijk grote problemen op grond van de oorlogssituatie. Afgezien van problemen door tekort aan kolen – doordeweeks kon zelfs geen enkele kamer worden verwarmd, terwijl het een zeer strenge winter was – en gebrek aan levensmiddelen en talrijke andere narigheden zijn wij vijfmaal onderzocht door Duitse militairen en beampten van de *Sicherheitsdienst*. Meer dan eens dreigde het gevaar dat wij ons huis zouden moeten verlaten. Ten slotte bericht de *Sicherheitsdienst* ons op 29 mei dat ons huis daags daarna vóór zonsondergang door het vijandelijke legeronderdeel genaamd 'organisatie S.S.' bezet zal worden. Alle roerende en onroerende goederen, alle huisraad dienden te worden achtergelaten in de toestand waarin zij zich bevonden. Alleen levensmiddelen, geschriften en privé-kleding mochten worden meegenomen.'

(p. 45-46)

‘De rest van de communiteit heeft zich teruggetrokken in het buitenhuis (Groesbeek), die het jaar daarop eveneens aan de bezettingsmacht zou moeten worden overgedragen, voor de duur van drie maanden. Daar worden de lessen, examens, feestdagen en jaarlijkse geestelijke oefeningen normaal gehouden. Maar aangezien het huis noch verlicht noch verwarmd kon worden, moest er een ander onderkomen worden gezocht. Na langdurige pogingen heeft de Eerwaarde Pater Rector dat ten slotte gevonden in het dorp Eijsden (Prov. Limburg) bij de zusters Ursulinen: een deel van hun huis, dat ruim genoeg was en enigermate moest worden aangepast. Vóór de oorlog diende het als meisjesinternaat, nu werd het met welwillende gastvrijheid aan ons verhuurd en toevertrouwd. Op 9 september verhuist de communiteit hierheen en weldra worden het religieuze leven en schoolleven normaal hervat, terwijl wij omringd worden door de zusters en de meisjes die hier in huis lessen volgen. De prachtige kapel van de zusters wordt aan ons overgedragen, de clerus staat ons vriendelijk toe dat wij zelfs in beide kerken celebreren.’
(p. 47)

[uit 1944]

‘In januari heeft onze goede vriend, die in zijn huis te Nijmegen een groot deel van onze bibliotheek bewaarde, en wel het meest kostbare deel, ons bericht dat er gevaar dreigde dat de roofzuchtige Duitse vijand al die boeken zou confisqueren. Onmiddellijk doen wij onze uiterste best dit gevaar af te wenden. Dat lukte pas toen die vijandig gezinde heer die de voornaamste kracht vormde achter deze diefstal zwaargewond was geraakt in februari, toen een luchtbombardement te Nijmegen zoveel verwoesting teweegbracht.’
(p. 55)

[uit 1945]

‘Op 4 mei om 20.45 krijgen wij bericht dat heel ons land is bevrijd. Daarover zijn wij buitengewoon verheugd. Weldra riep de klok van de kapel [in Eijsden] ons op tot de allergrootste dankzegging aan de goddelijke barmhartigheid. Het leek een goed plan dat de communiteit in gedeelten zo snel mogelijk naar Nijmegen zou terugkeren en daar ons college Berchmanianum heimelijk weer in bezit zou nemen, zelfs tegen de zin van de ‘Town Major’. Dit om te voorkomen dat het door de civiele of militaire autoriteiten zou worden bezet.’
(p. 60)

“Vanaf 17 mei zijn onze mensen in gedeelten vanuit Eijsden vertrokken. Op 6 juni zijn de laatsten onder leiding van de Rector in Nijmegen aangekomen.’
(p. 61)

‘Het is wonderlijk hoe ons omvangrijke huis gedurende de hele oorlog onbeschadigd is gebleven, terwijl toch grote delen van de stad geheel zijn vernietigd en verwoest.’
(p. 61)

‘Begin juni, nadat alle Britten (4 juni) en Canadezen die er nog waren (14 juni) vertrokken waren, is een groot deel van ons huis en het ziekenhuis gevorderd voor repatriërende Nederlanders. Dat beviel de Eerwaarde Pater Rector niet. Hij verkoos uit eigen beweging aan te bieden wat, na overleg, gewenst werd. Dat werd goedgekeurd. De eerste repatrianten kwamen op 4 juni. De repatrianten werden veelal drie of vier maal per week aangevoerd (soms 400 of meer) aan het begin van de avond. Zij brachten dan de nacht bij ons door en werden daags erna naar hun woonplaats vervoerd. Na 3 juli is ons huis niet meer voor repatriëring gebruikt.’
(p. 63)

‘Op dezelfde manier is door de Eerwaarde Pater Rector onze villa [buitenverblijf] uit eigen beweging ter beschikking gesteld om onderdak te bieden aan gezinnen die uit het grotendeels verwoeste dorp Groesbeek waren geëvacueerd en geen onderkomen konden vinden. Op 22 juni heeft de Eerwaarde Pater Rector ons medegedeeld dat ons huis officieel vrij is verklaard. Om die reden heeft de Eerwaarde Pater Provinciaal op 27 juni een plechtige mis opgedragen, geassisteerd door de Eerwaarde Pater Rector als diaken en Pater Minister als subdiaken, ter ere van St. Joseph, onder wiens bescherming ons huis was gesteld, om dank te brengen voor de zichtbare en wonderbaarlijke wijze waarop hij onze gebeden heeft verhoord en het huis tegen de oorlogsgevaaren heeft beschermd.’
(p. 63-64)